

FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT

SIEGBERT ALBER

fremsat den 25. september 2003 ¹

I — Indledning

1. Denne anmodning om en præjudiciel afgørelse, som Oberster Gerichtshof (Øst-rig) har indgivet, vedrører fortolkningen og anvendelsen af artikel 7 i Rådets direktiv 79/7/EØF af 19. december 1978 om gradvis gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder med hensyn til social sikring² (herefter »ligebehandlingsdirektivet« eller »direktiv 79/7«). Den forelæggende ret er i tvivl om, hvorvidt en national bestemmelse, der fastsætter en forskellig pensionsalder³ for mænd og kvinder for at kunne oppebære »førtidspension ved arbejdsløshed«, er forenelig med fællesskabsretten.

2. I denne sag er spørgsmålet, om førtidspension ved arbejdsløshed kan sidestilles med en alderspension i streng forstand, eller om der er tale om en anden ydelse, for hvilken pensionsalderen har følger. Såfremt dette er tilfældet, kan medlemsstaterne i henhold artikel 7, stk. 1, litra a), i direktivet

om ligebehandling fravige det alderskrav, der gælder med hensyn til tildeling af denne ydelse inden for direktivets anvendelsesområde, og således fastsætte en forskellig pensionsalder for mænd og kvinder.

II — Retsforskrifter

A — Fællesskabsbestemmelser

Artikel 3 i direktiv 79/7 bestemmer:

»Dette direktiv finder anvendelse:

- a) på lovbestemte ordninger, der sikrer beskyttelse mod følgende risici:

1 — Originalsprog: tysk.

2 — EFT 1979 L 6, s. 24.

3 — Note, der er uden betydning for dette forslag til afgørelse.

[...]

— alderdom

— beregningen af ydelserne, herunder ægtefælle- eller forsørgertillæg, og betingelserne for varigheden og bevarelsen af retten til ydelserne.«

[...]

Artikel 7, stk. 1, bestemmer:

— arbejdsløshed

»Dette direktiv er ikke til hinder for, at medlemsstaterne kan undtage følgende fra direktivets anvendelsesområde:

[...]«

Artikel 4, stk. 1, har følgende ordlyd:

a) fastsættelse af pensionsalderen for ydelse af alders- og arbejdsophørs pensioner og eventuelle følger heraf for andre ydelser

»Princippet om ligebehandling indebærer, at der ikke finder nogen forskelsbehandling sted på grundlag af køn, hverken direkte eller indirekte, under henvisning særlig til ægteskabelig eller familiemæssig stilling, især for så vidt angår:

[...]«

— anvendelsesområdet for ordningerne samt betingelserne for adgang til disse

B — *National lovgivning*

— bidragspligt og beregning af bidrag

3. § 253a i Allgemeines Sozialversicherungsgesetz (østrigsk lov om socialforsikring, herefter »ASVG«) bestemmer:

»(1) En mandlig forsikret har krav på førtidspension ved arbejdsløshed i en alder af 738 måneder, en kvindelig forsikret i en alder af 678 måneder, såfremt

kvindelige forsikrede skal den i overensstemmelse med § 261 fastsatte pension forhøjes i overensstemmelse med § 261b. Den udbetales som alderspension fra den første dag i den følgende måned i henhold til § 253, stk. 1.«

1. karenstiden (jf. § 236) er udstået

4. ASVG's § 253 har overskriften »Alderspension«, og stk. 1 bestemmer:

2. der på skæringsdagen er tilbagelagt mindst 180 bidragsmåneder i henhold til den lovbestemte forsikring [...] og

»En mandlig forsikret har krav på alderspension i en alder af 65 år (den almindelige pensionsalder) og en kvindelig forsikret i en alder af 60 år (den almindelige pensionsalder), når karenstiden (jf. § 236) er udstået.«

3. den forsikrede på skæringsdagen (jf. § 223, stk. 2) opfylder betingelsen i § 253b, stk. 1, nr. 4, og inden for de seneste 15 måneder inden skæringsdagen (jf. § 223, stk. 2) på grund af arbejdsløshed har oppebåret en pengeydelse fra arbejdsløshedsforsikringen i mindst 52 uger.

III — Faktiske omstændigheder og retsforhandlingerne

[...]

(4) Med virkning fra det fyldte 65. år for mandlige forsikrede og det fyldte 60. år for

5. Sagsøgeren i hovedsagen (herefter »sagsøgeren«) havde ansøgt om førtidspension ved arbejdsløshed. Da han ikke på referencetidspunktet var fyldt 738 måneder, fik

han afslag⁴. Sagsøger anlagde herefter sag til prøvelse af denne afgørelse i form af en »revisionsanke«, og denne afventer stadig afgørelse ved Oberster Gerichtshof.

6. Den forelæggende ret er i tvivl om den omtvistede ordnings forenelighed med direktiv 79/7. Spørgsmålet er, om den østrigske bestemmelse er omfattet af undtagelsesbestemmelsen i direktivets artikel 7, stk. 1, litra a). På grundlag af en indskrænkende fortolkning af denne undtagelse, der er bekræftet i Domstolens praksis, er det tvivlsomt, om denne ydelse kan anses for en alders- eller arbejdsophørspension. Det afgørende kriterium for tildeling af den omtvistede ydelse er, at den berørte person er arbejdsløs, idet kravet om en bestemt alder og om udstået karenstid alene er supplerende krav.

7. Hvis det fastslås, at førtidspension ved arbejdsløshed ikke kan anses for »alderspension«, opstår spørgsmålet om, hvorvidt ydelsen er omfattet af begrebet »andre

ydelser« i direktivets artikel 7, stk. 1, litra a), dvs. ydelser, for hvilke den forskellige pensionsalder har følger.

8. Det fremgår af Domstolens faste praksis, at området for de tilladte undtagelser er begrænset til den forskelsbehandling, som nødvendigvis og objektivt er knyttet til den pågældende forskel i pensionsalder⁵. Fastsættelsen af forskellige alderskrav for mænd og kvinder i en ordning vedrørende andre ydelser end alders- og arbejdsophørspensioner kan således kun være begrundet, såfremt denne forskelsbehandling er objektivt nødvendig med henblik på at undgå, at den økonomiske ligevægt i den sociale sikringsordning forstyrres, eller med henblik på at sikre sammenhængen mellem ordningen vedrørende arbejdsophørspensioner og ordningen vedrørende andre ydelser.

9. Den forelæggende ret har i den henseende henvist til, at procentdelen af den i december 2001 udbetalte førtidspension ved arbejdsløshed udgjorde knap 1,2% af de i alt udbetalte alderspensioner og førtidspensioner. Ifølge den forelæggende ret vil en ophævelse af den forskelsbehandling, som hovedsagen omhandler — dvs. fastsættelse af ens alder for mænd og kvinder hvad angår tildeling af denne ydelse — ikke have afgørende betydning for den økonomiske ligevægt i den samlede sociale sikringsordning. Den forelæggende ret har

4 — Det er uforståeligt, hvorfor sagsøgers ansøgning blev afvist med afgørelse af 5.12.2000 med den begrundelse, at han endnu ikke var fyldt 738 måneder. I henhold til de oplysninger, den forelæggende ret er fremkommet med, er Sozialrechtsänderungsgesetz i 2000 gradvis ændret med hensyn til den alder, således at tildeling af førtidspension ved arbejdsløshed først fra oktober 2000 var fastsat til 738 måneder for mænd. Ved afgørelsen af denne sag skal der imidlertid ses bort fra denne uvished, idet den forelæggende ret generelt er i tvivl om ordningens forenelighed med fællesskabsretten, for så vidt denne foreskriver forskellig alder for mænd og kvinder.

5 — Dom af 23.5.2000, sag C-104/98, Buchner m.fl., Sml. I, s. 3625, præmis 25.

desuden redegjort for sin tvivl med hensyn til, om der er en sammenhæng mellem førtidspension ved arbejdsløshed og alderspension som omhandlet i ASVG's § 253.

10. Oberster Gerichtshof har derfor forelagt følgende præjudicielle spørgsmål:

»Skal undtagelsen i artikel 7, stk. 1, litra a), i direktiv 79/7/EØF af 19. december 1978 om gradvis gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder med hensyn til social sikring fortolkes således, at den finder anvendelse på en ydelse, såsom førtidspension ved arbejdsløshed, for hvilken der i national ret er fastsat en forskellig pensionsalder for mænd og kvinder?«

11. Sagsøgeren, den østrigske regering og Kommissionen har afgivet indlæg i sagen. Jeg vender tilbage til deres argumentation i forbindelse med den retlige bedømmelse.

12. Inden sagsøgeren tog stilling til det forelagte spørgsmål, anførte han, at han ikke var sikker på, at denne undtagelse overhovedet var anvendelig på østrigsk

lovgivning om pension. Ifølge sagsøgeren fremgår det af Domstolens praksis, at de undtagelser, der foreskrives i fællesskabsretten, blot skal gælde i en overgangsperiode, altså for en begrænset periode. Det er først i år 2033, at harmoniseringsprocessen vedrørende pensionsalderen for mænd og kvinder vil være endeligt gennemført i Østrig. Der er således ikke tale om en tidsbegrænset periode. Desuden har Republikken Østrig ikke har opfyldt sine forpligtelser til at foretage regelmæssige undersøgelser som omhandlet i artikel 7, stk. 2, i direktiv 79/7. Da den østrigske lovgiver har truffet ulovlige foranstaltninger, der er medvirkende til at øge forskelsbehandlingen, og har udvist passivitet, er den afskåret fra at anvende undtagelsesbestemmelserne.

13. Det er ikke nødvendigt at tage stilling til dette anbringende i denne præjudicielle sag, idet det fremgår af Domstolens faste praksis, at i præjudicielle forelæggelsessager er det kun spørgsmål fra den forlæggende ret, som skal besvares. Domstolen har i Kaba-dommen⁶ fastslået, at: »[d]et fremgår desuden af fast retspraksis, at det udelukkende tilkommer den nationale ret at fastlægge indholdet af de spørgsmål, den forelægger Domstolen, og parterne kan ikke ændre spørgsmålenes indhold. Det følger heraf, at Domstolen i princippet skal begrænse sin prøvelse til de forhold, som den forelæggende ret har besluttet, at der skal tages hensyn til. For så vidt angår anvendelsen af den relevante nationale

6 — Dom af 6.3.2003, sag C-466/00, Sml. I, s. 2219, præmis 40 ff.

lovgivning må Domstolen således henholde sig til det, som retten anser for at være gældende ret, og Domstolen er ikke bundet af hypoteser, der fremføres af en af parterne i hovedsagen [...]«.

§ 253, stk. 1, førtidspension ved arbejdsløshed som omhandlet i ASVG's § 253a i ASVG og bestemmelserne i Arbeitslosenversicherungsgesetz (lov om arbejdsløshedsforsikring).

14. Desuden har Domstolen i dommen i sagen Hepple m.fl.⁷ fastslået, at »en midlertidig opretholdelse af en betingelse om pensionsalder, der er forskellig for mænd og kvinder, kan medføre, at der efter udløbet af fristen for gennemførelsen af direktivet må træffes foranstaltninger, der er uløseligt forbundet med en sådan undtagelsesordning, og at sådanne foranstaltninger må ændres«.

IV — Parternes argumenter

A — Sagsøgeren

15. Sagsøgeren er af den opfattelse, at førtidspension ved arbejdsløshed ikke er omfattet af alderspension i fællesskabsrettens dom, hvilket fremgår af Domstolens dom i sagen Buchner m.fl.⁸. Det afgørende spørgsmål for sagsøgeren er således, om der er sammenhæng mellem alderspension som omhandlet i ASVG's

16. Som det fremgår af selve titlen af ASVG's § 253a, er det arbejdsløshed, der er det centrale element i forhold til denne pensionsform. I henhold til bestemmelsen ydes pensionen »i tilfælde af arbejdsløshed«, og retten dertil bortfalder, såfremt vedkommende genoptager sin erhvervs-mæssige beskæftigelse. I henhold til ASVG's § 253a, stk. 4, ydes denne pension som en almindelig alderspension og beregnes på ny for mænd, når de er fyldt 65 år, og for kvinder, når de er fyldt 60 år. Der er således ikke tale om en permanent ordning, som det er tilfældet med den i ASVG's § 253 omhandlede alderspension, men derimod om en midlertidig hjælp til ældre arbejdsløse.

17. Sagsøger mener ikke, at der er nogen sammenhæng mellem de to pensionsformer. Det forhold, at både mænd og kvinder kan oppebære ret til førtidspension ved arbejdsløshed tre et halvt år inden den almindelige pensionsalder, skaber blot en tydelig forbindelse mellem de to pensionsformer. De forskellige alderskrav for mænd og kvinder som betingelse for tildeling af en førtidspension ved arbejdsløshed er ikke en

7 — Dom af 23.5.2000, sag C-196/98, Sml. I, s. 3701, præmis 23.

nødvendig og objektiv følge af det kønsbestemte alderskrav som omhandlet i ASVG's § 253. Derfor mener sagsøger, at spørgsmålet skal besvares benægtende.

alder. Statistisk set beror chancerne for at finde et nyt arbejde frem for alt også på, hvornår, i måneder og år, den berettigede har krav på normal alderspension.

B — Den østrigske regering

18. Den østrigske regering mener ikke, at de af Domstolen fastsatte kriterier i dommen i sagen Buchner m.fl.⁹ kan overføres på denne sag om førtidspension ved arbejdsløshed. Modsat førtidspension som følge af erhvervsudygtighed var alderen, ved hvilken førtidspension ved arbejdsløshed kunne bevilges for begge køn, indledningsvis fem år, og efter den parallelle forhøjelse i henhold til Sozialrechtsänderungsgesetz 2000 tre et halvt år, før den almindelige pensionsalder for begge køn. Der er således en klar sammenhæng med alderspensionen.

19. Førtidspension ved arbejdsløshed er en førtidspension for langtidsarbejdsløse. Den alder, som kræves for at kunne oppebære denne pension, er nødvendigvis og objektivt forbundet med den almindelige pensions-

20. Den østrigske regering har henvist til dommen i sagen Graham m.fl.¹⁰, hvori Domstolen anså sammenhængen mellem ordningen vedrørende arbejdsophørs-pensioner og ordningen vedrørende invaliditets-ydelser som begrundelse for det forskellige alderskrav ved tildeling af pension ved invaliditet. Disse betragtninger kan overføres på denne sag og kan finde anvendelse på den østrigske lovgivning om førtidspension ved arbejdsløshed.

21. Såfremt Domstolen måtte finde, at den østrigske ordning er uforenelig med fællesskabsretten, kan dette få alvorlige konsekvenser, idet det forfordelte køn dermed vil have ret til at blive ligestillet med det begunstigede køn. Dermed skulle mænd ligeledes være berettiget til denne ydelse ved 56-årsalderen, hvilket er otte et halvt år forud for deres almindelige pensionsalder. Republikken Østrig finder, at dette vil medføre en uberettiget fordel for mændene. Det vil nemlig indebære, at den for kvinder fastsatte alder skal forhøjes til mændenes pensionsalder, altså 61,5 år. Dette indebærer i realiteten, at denne form for pension vil bortfalde for kvinder, efter-

9 — Nævnt ovenfor i fodnote 5.

10 — Dom af 11.8.1995, sag C-92/94, Sml. I, s. 2521.

som de allerede da har opnået deres almindelige pensionsalder, idet de er berettiget til pension allerede ved 60-årsalderen. Konsekvensen heraf vil være, at det således kun er mænd, der er berettiget til førtidspension ved arbejdsløshed, hvilket ifølge Republikken Østrig ikke kan berettiges i henhold til ordningen om ligebehandling. Republikken Østrig vil i henhold til denne opfattelse være nødsaget til helt og holdent at afskaffe førtidspensionen ved arbejdsløshed. Fællesskabsretten bør imidlertid ikke have så omfattende konsekvenser.

og arbejdsophørspension som omhandlet i direktivet. Kommissionen har henvist til dommen i sagen Buchner m.fl.¹¹. I overensstemmelse hermed kan den omtvistede ydelse således ikke kvalificeres som alders- og arbejdsophørspension.

22. Den østrigske regering er af den opfattelse, at dette er den eneste mulige løsning, og dermed også den eneste, der kan tillades til opretholdelse af sammenhængen i det østrigske system. Undtagelsesbestemmelsen i artikel 7, stk. 1, litra a), i direktiv 79/7 skal fortolkes således, at den finder anvendelse på en ydelse som førtidspension ved arbejdsløshed, for hvilken der er i national ret er fastsat en forskellig pensionsalder for kvinder og mænd.

24. Der er ingen sammenhæng i streng forstand mellem førtidspension ved arbejdsløshed og alderspension, idet førtidspension ved arbejdsløshed erstattes af alderspensionen, når pensionsalderen herfor er opnået. Når en ydelse erstatter en anden, bortfalder den første, hvilket i dette tilfælde vil sige førtidspensionen ved arbejdsløshed, hvorefter en ny ydelse tildeles, hvilket i dette tilfælde er alderspensionen i medfør af ASVG's § 253.

C — Kommissionen

23. Kommissionen er af den opfattelse, at førtidspension ved arbejdsløshed i henhold til ASVG's § 253a, stk. 1, ikke er en alders-

25. Kommissionen er af den opfattelse, at man ikke ud fra det forhold, at både mænd og kvinder kan bevilges førtidspension ved arbejdsløshed tre et halvt år før den almindelige pensionsalder, kan udlede, at der er en sammenhæng mellem de to pensionstyper. Dette betyder heller ikke, at forskelsbehandlingen er objektivt nødvendig for opretholdelsen af sammenhængen mellem de to ydelsestyper.

11 — Nævnt ovenfor i fodnote 5.

26. Kommissionen mener derfor ikke, at undtagelsen som omhandlet i artikel 7, stk. 1, litra a), i direktiv 79/7 finder anvendelse på den omtvistede ydelse.

28. Det tilkommer i sidste instans den nationale ret at foretage en retlig vurdering af den omtvistede ydelse. Vurderingen skal imidlertid foretages i henhold til fællesskabsretten, som det tilkommer Domstolen at definere.

V — Stillingtagen

27. Som det fremgår af mit forslag til afgørelse i dommen i sagen Buchner m. fl.¹² med hensyn til anvendeligheden af undtagelsesbestemmelsen i artikel 7, stk. 1, litra a), i ligebehandlingsdirektivet, skal der sondres mellem for det første, at bestemmelsen gælder for henholdsvis alders- og arbejdsophørspensioner, og for det andet, at den gælder for eventuelle følger af fastsættelsen af pensionsalderen for andre ydelser. Undtagelsesbestemmelsen skal derfor undersøges i to tempi. Først skal jeg kvalificere den omhandlede ydelse, og dernæst skal jeg definere de fællesskabsretlige relevante kriterier. Det er kun, hvis man kan gå ud fra, at det ikke drejer sig om en alders- eller en arbejdsophørspension, at det må undersøges, om fastsættelsen af en forskellig pensionsalder i henhold til den omtvistede nationale lov skal forstås således, at den er en følge af en tilladt forskelligt fastsat pensionsalder for den omtvistede ydelse.

29. For at en ydelse kan henføres under den ene eller den anden forsikring, skal dens kendetegn klarlægges. Disse objektive kriterier bør også kunne benyttes til en afgrænsning af de forskellige forsikringer. Såfremt det drejer sig om en »ydelse ved alderdom«, er det afgørende krav opnåelse af den lovlige pensionsalder. Hvis det derimod drejer sig om en »ydelse ved arbejdsløshed«, er det karakteristiske ved denne ydelse, at modtageren af ydelsen ikke befinder sig i et reelt arbejdsforhold, men derimod principielt er parat til at blive genindsluset på arbejdsmarkedet igen, hvilket objektivt kan konstateres, idet vedkommende er registreret som arbejdssøgende ved arbejdsformidlingen¹³. Kvalificeringen af en ydelse kan være problematisk, når ydelsen — som i denne sag — har kendetegn, der er karakteristiske for både den ene og den anden forsikring.

30. Domstolen har udtalt sig om fortolkningen af undtagelsen i artikel 7, stk. 1, i

12 — Forslag til afgørelse af 16.9.1999, Sml. I, s. 3628, punkt 10.

13 — Dom af 20.2.1997, forenede sager C-88/95, C-102/95 og C-103/95, Martínez Losada m.fl., Sml. I, s. 869, og af 25.2.1999, sag C-320/95, Ferreiro Alvite, Sml. I, s. 951.

direktivet om ligebehandling i dommen i sagen *De Vriendt m.fl.*, hvor den fastslog, at »[d]et af karakteren af de i direktivets artikel 7, stk. 1, fastsatte undtagelser [kan] udledes, at fællesskabslovgiver havde til hensigt at tillade medlemsstaterne midlertidigt at opretholde de fordele, der var tildelt kvinder med hensyn til arbejdsophør, for gradvist at sætte dem i stand til at indrette deres pensionsordninger i den henseende, uden at bringe ordningernes komplekse økonomiske ligevægt i fare, et forhold, man ikke kunne undgå at tage hensyn til«¹⁴.

31. For at kvalificere den omtvistede ydelse skal jeg henvise til de af Domstolen i dommen i sagen *Buchner m.fl.* opstillede kriterier. Denne sag vedrørte spørgsmålet om, hvorvidt en østrigsk bestemmelse om førtidspension som følge af erhvervsudgytighed var forenelig med fællesskabsretten. Domstolen fastslog herved¹⁵, at »[e]n sådan ydelse kan ikke udgøre en alderspension som omhandlet i direktivets artikel 7, stk. 1, litra a), der er en undtagelsesbestemmelse, der, som det fremgår af fast retspraksis, i betragtning af den grundlæggende betydning af princippet om ligebehandling skal fortolkes snævert«¹⁶. Endvidere fastslog Domstolen, at det må fastslås, at selv om der gælder en aldersbetingelse med

hensyn til tilkendelsen af den nævnte ydelse, er omstændigheden dog den, at ydelsen udelukkende tilkendes personer, der på grund af sygdom eller andre fysiske eller psykiske lidelser eller former for svagelighed ikke er i stand til at udøve en erhvervsmæssig beskæftigelse¹⁷.

32. Disse kriterier kan i det væsentlige finde tilsvarende anvendelse på denne sag. For at kunne oppebære førtidspension ved arbejdsløshed er det en betingelse, at en vis alder er opnået, men dette er ikke den eneste forudsætning. Der er en yderligere betingelse, nemlig at ansøgeren skal have opfyldt kravet om karenstid i henhold til ASVG's § 236 på skæringsdagen, have indbetalt mindst 180 bidragsmåneder til den lovbestemte forsikring og inden for de seneste 15 måneder inden skæringsdagen have oppebåret en pengeydelse fra arbejdsløshedsforsikringen i mindst 52 uger.

33. Som den forelæggende ret, Kommissionen, og sagsøgeren med rette har anført, er den afgørende betingelse for at få ret til den omtvistede ydelse således ikke opnåelse af en bestemt alder, men derimod, at den pågældende er arbejdsløs. Førtidspensionen ved arbejdsløshed har til formål at fremrykke alderspensionen i situationer, hvor det på grund af alder eller sygdom ikke syntes muligt, eller kun med visse vanske-

14 — Dom af 30.4.1998, forenede sager C-377/96 — C-384/96, *De Vriendt m.fl.*, Sml. I, s. 2105, præmis 26.

15 — Nævnt ovenfor i fodnote 5, præmis 21.

16 — Dom af 30.3.1993, sag C-328/91, *Thomas m.fl.*, Sml. I, s. 1247, præmis 8, af 22.10.1998, sag C-154/96, *Wolfs*, Sml. I, s. 6173, præmis 24, og dommen i sagen *De Vriendt m.fl.*, nævnt ovenfor i fodnote 14, præmis 25.

17 — Dommen i sagen *Buchner m.fl.*, nævnt ovenfor i fodnote 5, præmis 20.

ligheder vil være er muligt, at reaktivere den forsikrede på arbejdsmarkedet. Vanskeligheden ved at blive genindsluset på arbejdsmarkedet fremgår også ved, at den forsikrede skal have oppebåret en pengeydelse fra arbejdsløshedsforsikringen i mindst 52 uger. Førtidspension ved arbejdsløshed repræsenterer således for arbejdsløse, der har en vis alder, en overgangsydelse, indtil de kan oppebære alderspension. Ved denne pension tages der særligt hensyn til, at muligheden for at finde et nyt arbejde stærkt afhænger af, hvornår vedkommende opnår den almindelige pensionsalder. Desuden er formålet med denne ydelse, at vedkommende undgår, kort tid inden den almindelige pensionsalder opnås, at skulle ansøge om social bistand.

34. Det afgørende ved vurderingen af en ydelse er ikke, hvorledes den betegnes i national ret, men derimod det formål, der efterstræbes, hvilket Domstolen understregede i Molenaar-dommen¹⁸. De nødvendige kriterier for tildeling af førtidspension ved arbejdsløshed såvel som begrundelsen for, at bestemmelsen blev indført, viser tydeligt, at arbejdsløshed er et afgørende kriterium. I lignende sager¹⁹, hvor opnåelse af en bestemt alder ved tildeling af ydelsen var et af de kriterier, der skulle være opfyldt, men hvor det ikke var det afgø-

rende kriterium, har Domstolen fastslået, at der ikke er tale om alders- og arbejdsophørs-pension som omhandlet i direktiv 79/7. Den omtvistede ydelse er således ikke en alders- og arbejdsophørs-pension i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i artikel 7, stk. 1, litra a), i ligestillingsdirektivet.

35. Jeg skal derfor dernæst undersøge, om denne ydelse henhører under begrebet »eventuelle følger heraf for andre ydelser« i den forstand, udtrykket er anvendt i den nævnte bestemmelse.

36. Ved dette udtryk begrænses anvendelsesområdet for de lovlige undtagelser til sådanne former for forskelsbehandling i andre ordninger om ydelser, der *nødvendigtvis* og *objektivt* er forbundet med denne forskellige aldersgrænse. Dette er tilfældet, såfremt forskelsbehandlingen er objektivt nødvendig med henblik på at undgå, at den økonomiske ligevægt i den sociale sikringsordning forstyrres, eller med henblik på at sikre sammenhængen mellem ordningen vedrørende arbejdsophørs-pensioner og ordningen vedrørende andre ydelser²⁰. Svaret på spørgsmålet om, hvorvidt forskelsbehandlingen er objektiv og nødvendig med hensyn til en forskellig pensionsalder, henhører under den nationale rets kompetence.

18 — Dom af 5.3.1998, sag C-160/96, Sml, I, s. 843, præmis 19, og jf. i samme retning dom af 8.3.2001, sag C-215/99, Jauch, Sml, I, s. 1901, præmis 25.

19 — Jf. dommen i sagen Buchner m.fl., nævnt ovenfor i fodnote 5, dommen i sagen Martinez Losada m.fl., nævnt ovenfor i fodnote 13, samt Ferreira Alvite-dommen, nævnt ovenfor i fodnote 13.

20 — Jf. bl.a. dommen i sagen Buchner m.fl., nævnt ovenfor i fodnote 5, præmis 25 og 26, dommen i sagen Thomas m.fl., nævnt ovenfor i fodnote 16, præmis 20 og 12, og dommen i sagen Graham m.fl., nævnt ovenfor i fodnote 10, præmis 11 og 12.

Domstolen kan imidlertid bistå den med oplysninger, der gør den nationale ret i stand til at afgøre sagen²¹.

37. I denne sag udgør risikoen for økonomisk uligevægt i den sociale sikringsordning ikke en berettiget begrundelse for forskellig pensionsalder for mænd og kvinder for så vidt angår retten til førtidspension ved arbejdsløshed. Som den nationale ret har anført i sin forelæggelseskendelse, udgjorde procentdelen af den i december 2001 udbetalte førtidspension ved arbejdsløshed af de i alt udbetalte alderspensioner og førtidspensioner knap 1,2%. Det er derfor korrekt, som anført af den forelæggende ret og Kommissionen, at en ophævelse af den omtvistede forskelsbehandling ikke vil have afgørende betydning for den sociale sikringsordnings økonomiske ligevægt.

38. Dernæst skal jeg behandle spørgsmålet om sammenhæng og herved henvise til Balestra-dommen²², hvori Domstolen fastslog, at den i hovedsagen omhandlede forskelsbehandling »er objektivt forbundet med fastsættelsen af en pensionsalder, der er forskellig for mænd og kvinder, idet forskelsbehandlingen er en umiddelbar følge af, at pensionsalderen er 55 år for kvinder og 60 år for mænd. Reglen er for såvel mænd som for kvinder, at de tidligst kan gå på førtidspension fem år før det

tidspunkt, hvor de når den alder, hvor de kan gå på alderspension [...]«. En anvendelse af dette princip på den foreliggende sag betyder, at den forskellige pensionsalder for førtidspension ved arbejdsløshed er objektivt forbundet med pensionsalderen, idet mænd såvel som kvinder kan ansøge herom tre et halvt år forud for den almindelige pensionsalder, som i Østrig er fast til 65 år for mænd og 60 år for kvinder.

39. De forskellige ydelser er således indbyrdes sammenhængende. Formålet med førtidspension ved arbejdsløshed er at sikre en vis indtægt for personer, der har længere tids arbejdsløshed bag sig, og for hvem en genindslusning på arbejdsmarkedet er vanskelig eller umulig, men som ikke har opnået den almindelige pensionsalder²³. Dette kan ligeledes udledes af det af den forelæggende ret, den østrigske regering og Kommissionen anførte, nemlig at førtidspensionen ved arbejdsløshed udgør en hjælp i en overgangsperiode til arbejdsløse af en vis alder, indtil de opnår den almindelige pensionsalder. Den østrigske regering har anført, at den alder, hvor førtidspension ved arbejdsløshed kan bevilges, er objektivt og nødvendigvis forbundet med den almindelige pensionsalder, idet chancerne for at finde et nyt arbejde statistisk set afhænger af den alder, hvor den forsikrede kan bevilges alderspension. Ifølge den østrigske regering er arbejdsgiverne nemlig generelt tilbageholdende med

21 — Dom af 30.1.1997, sag C-139/95, Balestra, Sml. I, s. 549, præmis 39.

22 — Nævnt i fodnote 21, præmis 40.

23 — Jf. bl.a. Domstolens argumentation i Balestra-dommen, nævnt ovenfor i fodnote 21, præmis 41.

at ansætte en person, der nærmer sig pensionsalderen, frem for en, der kan se frem til mange erhvervsaktive år. Risikoen for ikke at finde et arbejde, indtil den almindelige pensionsalder er opnået, afhænger således frem for alt af, hvornår vedkommende opnår den almindelige pensionsalder. Dette argument finder jeg overbevisende.

40. Der er også en sammenhæng mellem de to pensionsformer, idet den almindelige alderspension erstatter førtidspensionen ved arbejdsløshed, når den berettigede opnår den almindelige pensionsalder. Dommen i sagen Graham m.fl. vedrørte en situation, der kan sammenlignes med situationen i nærværende sag. Domstolen fastslog herved²⁴, »at da invaliditetsydelse skal træde i stedet for erhvervsindkomsten, er der intet til hinder for, at en medlemsstat bestemmer, at de ikke længere skal udbetales, men skal afløses af arbejdsophørspensionen på det tidspunkt, hvor modtagerne under alle omstændigheder holder op med at arbejde, fordi de når pensionsalderen«. Den omstændighed, at en ydelse erstattes af en anden, indebærer også i denne sag, at der er en nødvendig sammenhæng mellem de to ydelser.

41. I dommen i sagen Buchner m.fl.²⁵, som sagens parter gentagne gange har henvist til, fastslog Domstolen, at der ikke forelå nogen sammenhæng mellem førtidspension som følge af erhvervsudygtighed og alderspension. Den østrigske regering er af den opfattelse, at det ikke er muligt at overføre de af Domstolen i dommen i sagen Buchner m.fl. opstillede kriterier om sammenhæng til denne sag. Denne vurdering er korrekt. I nævnte sag kunne retten til førtidspension som følge af erhvervsudygtighed for kvinder gøres gældende fra det fyldte 55. år, dvs. fem år før den almindelige pensionsalder, og fra det fyldte 57. år for mænds vedkommende, hvilket vil sige otte år før deres almindelige pensionsalder. Som den forelæggende ret har anført, forelå der den samme tidsforskel, før den almindelige pensionsalder var opnået, for mænd og kvinder ved tildelingen af førtidspension ved arbejdsløshed. Som den østrigske regering med rette har anført, har den alder, hvorved førtidspension ved arbejdsløshed kunne bevilges, altid været fem år før den respektive almindelige pensionsalder for begge køn og efter den parallelle forhøjelse i henhold til Sozialrechtsänderungsgesetz 2000 tre et halvt år.

42. Jeg skal derfor konkludere, at der i denne sag er sammenhæng mellem bestemmelserne om alderspension og førtidspension ved arbejdsløshed.

24 — Nævnt ovenfor i fodnote 10, præmis 14.

25 — Nævnt ovenfor i fodnote 5.

VI — Forslag til afgørelse

43. Jeg foreslår derfor, at de af Oberster Gerichtshof forelagte spørgsmål besvares således:

»Artikel 7, stk. 1, litra a), i Rådets direktiv 79/7/EØF af 19. december 1978 om gradvis gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder med hensyn til social sikring skal fortolkes således, at bestemmelsen finder anvendelse på en ydelse, såsom førtidspension ved arbejdsløshed, for hvilken der i national ret er fastsat en forskellig pensionsalder for mænd og kvinder.«